

X skyrius

Uner Tan

– Mūsų buvo 49, – pasakė kambario duris uždaręs skrybėlėtas vyriškis.

– Keturiasdešimt devynios sielos, kupinos entuziazmo pakeisti pasaulį. Mokytojai, advokatai, žurnalistai, statybininkai. Įvairiausių profesijų atstovai. Mes turėjome būti Adomai ir Ievos – pirmieji žmonės, apvalyti nuo statusų, išipareigojimų ir tyra siela atskleidžiantys žmogaus kaip mąstančios ir kuriančios būtybės potencialą. – Žmogaus su skrybėle priėjo arčiau Vinco. Detektyvas galėjo atidžiau išžiūrėti į jo veidą. Gal septyniasdešimties, žilas, bet veidas nebuvo išvogtas raukšlių. Senelis ėjo ratu aplink detektyvą. Amžiaus nepaveiktomis akimis jis žvelgė į Vinčą, spinduliuojantį baimę, kol galiausiai privertė prisėsti ant šalimais buvusios kėdės. Nepažįstamasis, apsukęs kelis ratus, atsisėdo už kelių metrų ir tęsė. – Pagal mūsų priimamus sprendimus, išgyvenimus buvo kuriama pirmoji šilkaveidžių serija. Mes turėjome parodyti žmogaus galimybių ribas. Tiksliai apibrėžti teisingų ir klaidingų pasirinkimų sąvokas. Buvome mėnesį laikomi oranžerijoje, pilnoje augalų ir nuostabių gėlių. Tačiau kiekvienas gulėjo ant stalo, prileistas vaistų ir apraizgytas gyvybę palaikančios įrangos. Mėnesį gyvenome savo sąmonėje – virtualiuose kambariuose, kuriuose galėjome bendrauti tik vienas su kitu, bet ne su išoriniu pasauliu. Jo net nebuvo. Buvome perkelti į pasaulį su užduotimis ir ribotais ištekiais. Buvome 49 karaliai ir 49 didžiausi vergai. Pamenu savo pirmąją užduotį, kai aš ir keturi vaikinai motorine valtimi plaukėme į šiaurę 75 km/h greičiu nuo laivo iki nelaimės signalą siunčiančio objekto. Laivas negalėjo nukrypti nuo kurso ir pasuko 30 laipsnių kampu į pietryčius 30 km/h greičiu. Valtėje degalų buvo tik 4 valandoms. Turėjome įvertinti, kokį didžiausią atstumą galime nuplaukti į šiaurę ir saugiai sugrįžti prie laivo.

Uždavinys Nr. 77

Molė, ne ką mažiau šokiruota pasakojimo nei detektyvas, suskaičiavo atstumą, kurį gali įveikti valtis ir sugrįžti saugiai prie laivo.

– Turėjome įvertinti, ar apsimoka vykti į nelaimės vietą ir gelbėti nelaimės ištiktuosius, ar rūpintis savo gerove. Pamenu, kaip ilgainiui sprendimai tapdavo vis mažiau rizikingesni, nes tragiškai pasibaigę žygiai mus nutolindavo nuo pagrindinio prizo – atleidimo nuo mokesčių visą likusį gyvenimą ir pinigų kiekio, kuris priklausys nuo išgyventų dienų. Kuo daugiau dienų išgyvensime, tuo daugiau pinigų gausime po šio eksperimento. Piniginis laimėjimas buvo aprašytas mūsų sutartyse, kurias pasirašėme prieš pradėdami vykdyti šį eksperimentą. Pirmieji atlyginimai už tris dienas, praleistas eksperimente, sudarė didėjančią geometrinę progresiją, ir po šių dienų mūsų sąskaitose būtų buvę 65 silkoinai. Tačiau jei pirmą dieną būtume gavę vienu doleriu mažiau, o trečiąją 19 silkoinų mažiau, tai trys gauti skaičiai būtų sudarę aritmetinę progresiją.

Molė greitai suskaičiavo, kiek pinigų gautų žmogus, išbuvęs eksperimente 14 dienų.

Uždavinys Nr. 78

Gauta suma, kurią pašnibždėjo Vincui, buvo mažų mažiausiai įspūdinga ir, greičiausiai, būtent jos dydis buvo susukęs visiems eksperimento dalyviams smegenis.

– Kas nutiko eksperimento metu?

– Mūsų vis mažėjo, tačiau fiziškai niekas nenukentėjo. Buvome morališkai sužlugdyti savo poelgių. Šypsodavomės išduodami ir begėdiškai šėlavome sulaukę vidurnakčio. Realus mūsų kūnas visą laiką gulėdavo lovoje, o aplinkui skraidydavo drugeliai, begalė drugelių, kurių plazdėjimą aš net girdėdavau, tik niekaip negalėdavau atsimerkti. Mūsų oranžerija buvo modernaus dizaino šedevras. Rutulio formos, kurio spindulys 65 m. Pats rutulys buvo perkirstas dviem lygiagrečiomis plokštumomis. Nuo centro plokštumos buvo nutolusios 16 ir 25 metrų atstumu. Visa kita erdvė buvo paskirta augmenijai.

Molė išsiaiškino patalpos, kurioje buvo laikomi visi 49 eksperimento dalyviai, tūrį.

Uždavinys Nr. 79

– Geriausiai iš to mėnesio aš pamenu mažos mergaitės žodžius, – vyriškis su skrybėle pirmą kartą ją nusiėmė ir pasidėjo ant kelių. Nuleistos į grindis akys klajojo marmuriniaus plytelių tarpeliais. Po kelių akimirkų jis prakalbo, – buvo praėjusios trys savaitės. Mūsų sąmonėje buvo sukurtas užšalęs ežeras. Aš stovėjau jo viduryje ir žvelgiau, kaip lede įšalęs kalakutas bando iš paskutiniųjų atsikratyti žiemos žabangų. Dar plonas ledo sluoksnis aplink jį teikė vilčių, kad rudens pabaiga jam nebus tokia, kaip daugumai kitų. Prie manęs priėjo maža mergaitė. Virš lūpos ji turėjo du apgamėlius. Su ašaromis akyse prašė padėti ištrūkti kalakutui, bet aš kaip įbestas stovėjau ant ledo. Neketinau rizikuoti trijų savačių pinigais, nes jie buvo skirti mano sunkiai sergančiam sūnui. Mergaitė išbarstė aplink mane savo skausmu persmelktą druską ir ledas sutrūkinėjo. Jaučiau, kaip įlūžtu ir krentu į ledinį vandenį. Vienu metu mačiau mergaitės akis, po akimirkos – kalakuto žvilgsnį. Dar kelios sekundės ir, prašydamas pagalbos, tiesiau ranką į mergaitę, bet ji man padavė nuplėšiamo kalendoriaus lapelį. Jaučiau, kaip panirau, ir po kelių akimirkų nebejaučiau šalčio ir baimės. Nebejaučiau nieko, tik negalėjau paleisti lapelio, ant kurio buvo užrašyta: *Lapkričio 23 – ketvirtas lapkričio ketvirtadienis*.

Vincas suprato, kad toji mergaitė yra Sofija. Jis prisiminė jos pasakojimus apie mėnesį, pakeitusį jos gyvenimą.

– Aš bandžiau išgelbėti savo sūnų, o jie iš manęs šią galimybę atėmė. Jis mirė po dviejų mėnesių, man palikus eksperimentą. Ta mergaitė užaugo, tapo mama. Dabar atėjo laikas ir jai suvokti, ką reiškia netekti to, ką labiausiai myli. Ką reiškia nieko nebejausti.

– Kur Sofija? – nesusitvardęs riktelėjo Vincas.

– Drugelio sparne, jaučia kiekvieną jo suplazdėjimą, – nusišypsojo vyriškis ir vėl užsivožė skrybėlę.

Vincas negalėjo ramiai išsėdėti kėdėje, o Molė stengėsi jį kuo labiau nuraminti. Jai nerimą kėlė užrašai – ji negalėjo nustoti analizuoti DNR molekulės struktūrą. Pastebėjo keistą azoto bazės – timino – išsidėstymą, paveikus injekcijai. Bazės, esančios vienoje plokštumoje, tiriamoje atkarpoje, atitiko tokias koordinates: T1 (5;6), T2 (8;9) ir T3 (12;13). Molė ne tik įrodė, jog visi trys taškai yra vienoje atkarpoje, bet ir nuspėjo ketvirtojo taško koordinatę, nes atstumai tarp taškų sudarė aritmetinę progresiją.

Uždavinys Nr. 80

– Iki eksperimento aš buvau vienas iš „Silconium“ mokslininkų ir dirbau su pirmosiomis šilkavidžių serijomis. Norėjau iš arti pajusti žmogiškumo praradimą ir tolerancijos ribas, ir nemaniau, kad jas kažkas gali peržengti. Po eksperimento aš prisidėjau prie „A“ serijos kūrimo, bet patirti išgyvenimai pradėjo vis labiau slėgti. Pamatęs, kad ir realiame gyvenime viskas kartojasi, pasitraukiau. Kelis dešimtmečius dirbau ties idėja sukurti žmogaus, išlaikančio žmogiškumą kritinėse situacijose, prototipą, – žmogus su skrybėle kiek atsiduso, pažvelgė tiesiai Vincui į akis ir kalbėjo toliau, – man pavyko, bet to buvo maža. Žmonija turi „persikrauti“ ir suvokti savo ydas. Todėl pastaruosius kelerius metus ieškojau vaisto, išgydančio puikybę, turtų geismą. Ieškojau vaisto, grąžinančio žmogų į pirminę stadiją.

Molė sušnabždėjo Vincui į ausį:

- H1B56.
- Kuo ji ypatinga? – paklausė Vincas.
- Įsivaizduok mūsų gyvenimus, kai esame paveikti pinigų, kaip funkciją:

$$f(x) = 2x + 1$$

Šis vaistas sugebėtų atkurti pirmysčius gyvenimus, nepaveiktus pinigų, o su dabartiniu pasauliu juos sietų tik du taškai – gimimas ir mirtis.

Molė skubiai suskaičiavo duotos funkcijos pirmysktę, kuri su duotąja turi du bendrus taškus.

Uždavinys Nr. 81

O vyriškis kalbėjo toliau:

– Tada turėsime daug gyvenimo scenarijų, priklausysiančių nuo mūsų pasirinkimų. Tačiau visi jie bus tyri ir nesugadinti godumo. Vaistas, kuris išgydys žmoniją, turės ir kitą poveikį. – Skrybėlėtas žmogus atsistojo ir užėjo Vincui už nugaros, pasilenkė ir pašnibždėjo į ausį, – Uner Tan.

Molė net krūptelėjo, nors tai jai buvo nebūdinga. Šie du žodžiai Vincui nesakė nieko, o Molė suvokė: jie reiškė bandymus su kepenimis, pakitusias DNR molekules ir kraujo kūnelių komplanarumą.

– Viskas sukasi ratu ir įkalintas drugelis vėl pavirsta vikšru, – pasakė kiek atsitraukęs nuo detektyvo vyriškis.

Jis nuėjo prie savo užrašų, o Molė Vincui išdėstė kraupią tiesą:

– Uner Tan sindromas žmogų gražina į pirmysktę būseną. Jis vėl pradeda vaikščioti keturiomis, pakinta jo DNR struktūra ir jis negali atlikti veiksmų, kurie dabar mums atrodo įprasti. Šio sindromo genetinė prigimtis rodo žmogaus „atgalinę evoliuciją“, sukeliamą specifinės genetinės mutacijos, kuri, savo ruožtu, lemia perėjimą nuo vaikščiojimo keturiomis galūnėmis iki vaikščiojimo ant dviejų kojų.“

– Drugelis pavirsta vikšru, – tyliai pakartojo Vincas.

– Prisimink prieš tai gautą savo naujojo gyvenimo funkciją ir sugalvok vieną iš gyvenimo scenarijų. Pasakyk man tą nežinomą konstantą, tenkinančią gyvenimo ir mirties sąlygas.

– Pasakyk jam 1, – sušnibždėjo Molė.

Vincui ištarus skaičių, vyriškis su skrybėle ant lentos, esančios priešais stalą, nubraižė funkciją ir tarė:

– Įsivaizduok, kad naujasis gyvenimas iki žemiausios savo vertės priklausytų ne nuo laiko. O laikas priklausytų nuo tavo gyvenimo.

Sulig šiais žodžiais Vincas kiek susiraukė, nes nelabai suprato vyriškio minties. Tai pamatęs, nepažįstamasis bandė perteikti savo mintį kuo vaizdžiau:

– Įsivaizduok pasaulį, kuriame didžiausia laimė mus aplanko ne tam tikru gyvenimo laiku, o laikas yra tik tada, kai egzistuoja laimė. Patyčioms ir arogancijai laikas sustoja, dalinimuisi paskutiniu maisto gabalėliui ir draugiškumo skatinimui laikas pradeda tekėti.

Molė į pirmųjų funkcijų šeimą vietoj konstantos įstatė vienetą ir surado atvirkštinę funkciją intervale, kada funkcija įgyja žemiausią savo reikšmę. Rezultatas provokavo klausimą, kad gautosios atvirkštinės funkcijos apibrėžimo sritis ribota.

– Būtent, – to pasiteiravus Vincui, atkirto vyriškis. Sugadinto gyvenimo apimtis ir sukuria naujojo gyvenimo trapumą – egzistavimo ribotumą.

Molė mintyse aiškiai nustatė gautos funkcijos (atvirkštinės funkcijos) apibrėžimo sritį.

Uždavinys Nr. 82

Tolesnes jos mintis apie gyvenimą pertraukė Vinco klausimas:

– O Nikodemo vaikai?

– Nikodemo vaikai yra eksperimento randas. Gamta išreiškė nepasitenkinimą ir parodė, kad ne žmogus yra šios planetos šeimininkas. Vos po savaitės, kai mes buvome atvežti į oranžeriją, už kelių kilometrų įvyko žemės drebėjimas. Tai labai retas reiškinys šiose apylinkėse, bet tą dieną iš žemės gelmių išsiveržė itin didelis energijos kiekis ir buvo išmatuotas net 8,5 balų stiprumas pagal Richterio skalę.

Molė surado formulę, pagal kurią matuojamas žemės drebėjimo stiprumas.

$$M = \frac{2}{3} \cdot \lg E - (\lg 8 \cdot \log_2 10 - 0.1)$$

Čia: M – Richterio skalės balai

E – žemės drebėjimo židinyje išsiskyrusios energijos kiekis (J)

Suprastinusi formulę paskaičiavo, kiek tiksliai energijos išsiskyrė, jei stiprumas buvo 8,5 balo.

Uždavinys Nr. 83

– Tokios energijos užteko, kad ji paveiktų mūsų oranžerijos dirbtinai sukurtą atmosferą. Išsiliejo toksiška medžiaga. Reakcijos metu išsiskyrė didelis švino kiekis. Jis paveikė visus žmones panašiai, kaip radioaktyvi medžiaga, o didžiausią poveikį patyrė palikuonys. Kitaip sakant, žemės drebėjimas pasėjo genetiškai perduodamą ligą – žmonės tapo itin jautrūs švino poveikiui.

Vinco mintyse iš karto iškilo Tomo, bejėgiškai gulinčio palatoje, vaizdinys. Žmogus su skrybėle tęsė:

– „Silconium“ šią informaciją slėpė nuo visuomenės, todėl stengėsi bet kokia kaina visus 49 eksperimente dalyvavusių žmonių vaikus surinkti į vieną vietą ir rasti vaistus jiems išgydyti. Tačiau tai vis dar išlieka paslaptimi, nes tepavyksta sumažinti simptomus, bet ne visiškai išgydyti genetinius nukrypimus.

Vincas susiėmė abiem rankomis už veido ir kelis kartus pamasažavo akių obuolius, tada pabandė išsiaiškinti visus likusius klausimus:

– Bet kodėl „Silconium“ finansuoja tavo žmoniją sunaikinsiantį planą?

– Organizacija yra mano namai. Aš čia atlieku tiriamuosius darbus, skatinančius spartesnę šilkaveidžių integraciją į visuomenę. Jie mane išleidžia į lauką geriausiu atveju vos kelis kartus per mėnesį, nes laiko „traumuotu“ pacientu, keliančiu grėsmę.

– O tai kaip visos tos žmogžudystės ir kepenų vagystės?

Žmogus su skrybėle nusišypsojo ir šypsena peraugo į juoką – skardų, seno viską praradusio žmogaus juoką, sėjantį baimę.

– Kiek grafitas skiriasi nuo deimanto, tiek šilkaveidis skiriasi nuo to, kurį kurdamas praleidau dvidešimt metų. „Silconium“ organizacijai aš pristačiau „gražiausią“ jo versiją, o sau pasilikau tą, kuris padės įgyvendinti mano sumanymus. Per tuos metus aš sukūriau šilkaveidį, gebantį ne tik savarankiškai priimti sprendimus ir padėti žmonijai, kaip sugeba „C“ klasė. Aš sukūriau savo sūnų, kurį atėmė žmonija, iš naujo, kad parodyčiau, kokia beprasmiška žmonija tapo.

Vincas iš karto prisiminė, kaip preciziškai tiksliai buvo įvykdytos visos žmogžudystės. Dabar tapo aišku, kas už viso to slepiasi, bet esminis klausimas, kur yra Sofija, vis dar nedavė detektyvui ramybės.

– Ar Sofija vis dar gyva? – neištvėręs įtampos vėl pratrūko Vincas.

– Sofija yra paskutinis drugelio sparnas.

Išgirdusi šiuos žodžius, Molė pagaliau suprato, apie ką visą laiką kalbėjo žmogus su skrybėle. Paskutinės trys žmogžudystės buvo įvykdytos apskritimo kontūre, o ketvirtoji taip pat turi priklausyti apskritimui. Kadangi žmogus su skrybėle ne kartą minėjo savo kalboje lygiagrečius sparnus, tai Molė, žinodama apskritimo lygtį, gautą pačioje bylos tyrimo pradžioje, galėjo nustatyti, kur yra laikoma Sofija. Ketvirtosios žmogžudystės vietą šilkaveidė pažymėjo tašku $D(x, y)$ ir pagal gautą informaciją suprato, kad BC styga yra lygiagreti AD stygai (jos žymėjo drugelio sparnus). Brėžinį papildžius stygomis BD ir AC , prieš Molės akis atsivėrė apskritime įkalintas drugelis.

Uždavinys Nr. 84

– Žinau kur Sofija, nešdinkis iš ten! – šilkaveidė taip garsiai šūktelėjo Vincui, kad jis net pasuko galvą.

Detektyvas pakilo nuo kėdės ir kurį laiką išsilaikęs akių kontaktas su skrybėlę dėvinčiu vyriškiu pasibaigė šio „pralaimėjimu“.

– Tavo tėvas tavimi didžiutąsi, – ištarė vyriškis, išėmė iš kišenės voką ir ištiesė Vincui.

– Tu pažįsti mano tėvą? – antakius suraukęs paklausė detektyvas.

– Vincai, nėra laiko, greičiau nešdinkis iš ten, – paragino Molė.

– Ateis laikas ir tu viską sužinosi, arba bus per vėlu ir suprasi mane.

Vincas paėmė laišką ir pasuko link durų. Jam beišeinant, žmogus su skrybėle dar suspėjo pasakyti:

– Kaip sakė Markas Tvenas, „Nemanyk, kad pasaulis tau skolingas gyvenimą, nes jis čia buvo pirmiau nei tu.“

03:12. Vincas, sekdamas Molės nurodymais, grįžo į savo kambarį niekieno nepastebėtas ir paslapčia įslinko į lovą. Šviesiaplaukis kietai miegojo apsikabinęs kamuolį.

– Pasistenk numigti nors kažkiek, o aš pagalvosiu, kaip tave greičiau iš ten ištraukti. Siunčiu visas įmanomas pajėgas į mano apskaičiuotą vietą, kurioje gali būti Sofija, – pasakė Molė.

Vincas, apsiklojęs antklode, iš voko išsitraukė laišką ir ėmė skaityti.

Kiekvienas vakaras atneš tau tris sapnus,

Du angelus sapnuodamas,

Tris vakarus kentėsi pragaro laikus.

Jei pilnačiai užslinkus pasirinksi

Du velniškus sapnus,

Tai dvi naktis patirsi dangiškus laikus.

O pasakyk, lemtie,

Kiek skirta man sapnų.

Kai pievoje usnių aguonos prasiskleis kartu.

Perskaitė, bet niekaip negalėjo nustoti galvojęs apie Sofiją, Tomą. Dar prisidėjo mintys apie tėvą, kurį galbūt pažinojo nepažįstamasis. Tačiau naktinis nuotykis detektyvą taip išvargino, kad jis, sumerkęs akis, vos per kelias minutes užmigo su laišku rankose.

03:59. Lauke pamažu pradėjo švisti.

04:00. Gamtos vaizdas ekrane pakeitė Vinco portretas. Iš ekrano žvelgiančiame veide buvo matyti šypsena ir kiek liūdno akys. Ankstesnis sudėtingas pabėgimo planas virto neįmanomu.